

ATEŞTEN ADAM YADA BOZKURT

Mahmut Esat Bozkurt (1892 Kuşadası - 21 Aralık 1943 İstanbul) Atatürk'ün yakın çalışma arkadaşlarından ve döneminin genç Türkiye Cumhuriyeti'nin hukuki temellerinin atılmasında büyük katkılarda bulunmuş bir devlet adamıdır. 1892'de o dönemde İzmir'e bağlı bir kaza olan Kuşadası'nda doğdu. Babası Kuşadası'nın ileri gelen ailelerinden Hacı Mahmutoğullularından Hasan Bey'dir. İki yıl İzmir idadisinde okuduktan sonra, II. Abdülhamit yönetimine karşı mücadeleye katılan dayısı Ubeydullah Efendi ile birlikte İstanbul'a gitti. 1911'de İstanbul Hukuk Mektebi'nden mezun olan Mahmut Esat Bozkurt, İsviçre'de Lozan ve Freiburg üniversitelerinde öğrenim gördü ve kapitülasyonlar konusunda doktora yaptı. İzmir'in Yunanlı-lar tarafından işgalinden sonra Kurtuluş Savaşı'na katılmak üzere yurda döndü ve Ege Bölgesi'nde Kuvayı Milliye teşkilatının içinde yer alarak, önemli yararlıklar gösterdi. TBMM 1. Dönem inde İzmir'den milletvekili olarak Meclis'e girdi. Meclis'te Anayasa Komisyonu ve Dışişleri Komisyonu'nda çalıştı. 12 Temmuz 1922'de Rauf Bey'in (Rauf Orbay) başkanı olduğu IV. İcra Vekilleri Heyeti'nde (12 Temmuz 1922 - 4 Ağustos 1923) İktisat Vekilliği'ne seçildi. 11 Ağustos 1923'de başlayan TBMM 2. Dönem' de İzmir'den tekrar milletvekili seçildi. Ali Fethi Bey'in (Ali Fethi Okyar) başkanlığında kurulan V. İcra Vekilleri Heyeti'nde (14 Ağustos 1923- 27 Kasım 1923), ikinci kez İktisat Vekilliği'ne seçildi. (O dönemde her bir kabine üyesi ayrı ayrı TBMM oylamasından geçmekteydi) 20 Nisan 1924'te kabul edilen Teşkilat-ı Esasiye Kanunu'nun (Anayasa) hazırlayıcıları arasında yer alan Mahmut Esat Bozkurt, 22 Kasım 1924'de Ali Fethi Bey'in 3. hükümetinde Adliye Vekilliği'ne atandı. 5 Kasım 1925'te Ankara Hukuk Mektebi'nin açılmasında büyük payı oldu. Bozkurt, 3. ve 4. İsmet İnönü Hükümetlerinde (4. Hükümet ve 5. Hükümet; 3 Mart 1925 - 1 Kasım 1927) de Adliye Vekili olarak görev yaptı. Türk Medeni Kanunu (17 Şubat 1926), Türk Ceza Kanunu (1 Mart 1926), Kabotaj Kanunu (19 Nisan 1926), Borçlar Kanunu (22 Nisan 1926), Ticaret Kanunu (29 Mayıs 1926), Hukuk Muhakemeleri Usulü Kanunu (18 Haziran 1926) gibi Türkiye Cumhuriyeti hukuk sisteminin temel yasaları, Mahmut Esat Bozkurt'un Adliye Vekilliği döneminde hazırlandı ve yürürlüğe girdi. Cumhuriyet tarihinde Bozkurt-Lotus vakası olarak adlandırılan, Bozkurt adlı Türk gemisiyle Lotus adlı Fransız gemisinin 2 Ağustos 1926'da Ege Denizi'nde çarpışması nedeniyle iki ülke arasında çı-kan anlaşmazlıkta Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'ni Lahey Uluslararası Adalet Divanı'nda temsil etti. (1927). Bu dava, tarihçiler tarafından, Türk hukukunun ve adalet örgütünün kapitülasyonlar dö-nemini geride bırakarak insan ve egemenlik haklarına dayalı çağdaş hukuk düzeyine yükseldiğinin bir simgesi olarak değerlendirilmektedir. 1934'de Soyadı Kanunu'nun yürürlüğe girmesiyle 'Bozkurt' soyadını alan Mahmut Esat Bey, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi ve Ankara Üniversitesi Siya-sal Bilgiler Fakültesi'nde Anayasa ve Devletler Hukuku profesörlüğü de yaptı. (Bozkurt soy adını Esat beye bizzat M. Kemal Atatürk vermiştir.) 21 Aralık 1943'de beyin kanaması sonucu İstanbul'da ölen Mahmut Esat Bozkurt, TBMM'de 1. Dö-nemden ölümüne kadar sürekli İzmir Milletvekili olarak görev yaptı. Bozkurt'un 1926 yılında kale-me almış olduğu Medeni Kanun Genel Gerekeçesi 'nin (Esbabı Mucibe Layihası), 2001 TBMM'sinde sebebiyet verdiği tartışmalar nedeniyle ismi bir kez daha gündemde yer etmişti.

Mahmut Esat Bozkurt'tun Fikirleri "Türk, bu ülkenin yegane efendisi, yegane sahibidir. Saf Türk soyundan olmayanların bu memlekette tek hakları vardır; hizmetçi olma hakkı, köle olma hakkı. dost ve düşman, hatta dağlar bu hakikati böyle bilsinler!" "Saati çalınca ölümü, bir dost kucaklar gibi kucaklamak, büyük davaların ardı sıra koşan ihtilâlciler için kaçınılmaz bir zorunluktur."

Mahmut Esat Bozkurt "Ölümden korkmamak, ihtilâle başarı sağlayan büyük hasletlerdendir. Bunun-la beraber, asıl olan ölmek değil, gerekirse hayatı hiçe sayıp ölümün üstüne güle güle yürümektir." Mahmut Esat Bozkurt "Atatürk büyük feragat sahibi idi. Millet davası içinde hiçbir teşebbüste, ölüm karşısında göz kırpmadı. O, Çanakkale'de, Bağımsızlık Savaşında ve bütün hayatında hep böyle idi. Mektepten kurmay çıktı. Şam'a sürüldü. Hürriyet için çalıştı. Çanakkale'de bin bir güçlük içinde, kurşun yağmurları altında İngiliz ordularını yendi. O günün yabancı tarihçileri, onun için "Çanakkale'de İngilizleri yenen adam!" diyorlar." Mahmut Esat Bozkurt "Çanakkale Savaşları'na dair olan şu anekdotu rahmetli Atatürk'ten duymuştum: Düşman, süratle siperlerimize yanaşıyormuş, alaya hücum emrini vermiş. Fakat yerinden kimse kıpırdamamış. Her yerden ateş yağıyormuş... Lâğımlar patlıyor, uçaklar bombalar atıyor, top tüfek dumanlarından göz gözü görmüyormuş, bu şartlar altında emir dinletmenin zor olacağını gören Atatürk, bandoyu çaldırmaya başlamış... Kendisi ayağa kalkmış, askere, "Düşman kurşunu adam öldürmez. Bunu size göstereceğim ve sonra kamçıyla üç defa işaret edeceğim, o zaman siz de hücum edeceksiniz," demiş. Atatürk siperlerin üzerine çıkmış, kurşun yağmuruna göğüs vermiş ve kamçısıyla üçüncü işareti verince, alay süngü hücumuna geçmiş. Rahmetli bu hatırasını gözleri dolarak anlatırdı. "Alay bütünüyle eridi... Fakat ortada bir yığın düşman ölüsünden başka bir şey kalmadı." derdi." Mahmut Esat Bozkurt "Türk genci! Düşman kalemiyle çizilen tabloyu görüyor musun?! İyi dikkat et. Bu tablo ebediyettir. O kadar büyük ve yüksek ki onu ebediyetler bile kavrayamaz ve kaldıramaz. İşte, Türk budur." Mahmut Esat Bozkurt "Atatürk yalnız dış düşmanla savaşmadı; iç düşmanlarla da uğraştı. Yeni ekonomisiyle, sosyal ve siyasal meseleleriyle bugünkü yepyeni Türkiye'yi yarattı. Atatürk'ün karşısına Büyük İskender mukayese konusu bile olamaz." Mahmut Esat Bozkurt "Kendi hesabıma son sözüm şudur: Bir ihtilâl hangi milletin hesabına yapılırsa, mutlaka o milletin öz evlâdının eliyle yapılmalı ve onun elinde kalmalıdır. Meselâ: Türk ihtilâli, öz Türklerin elinde kal-malıdır. Hem de kayıtsız ve şartsız. Yabancıların yardımı ile başarılan ihtilâller yabancılara borçlu kalırlar. Bu borç ödenmez." Mahmut Esat Bozkurt "Atatürk ölebilir mi? Türk milleti, Türk vatani yaşadıkça o da yaşayacaktır." Mahmut Esat Bozkurt "Cumhuriyet savcıları; Meriç kıyılarında çalışan Türk köylüsünün kaybolan sabanlarından tutunuz da, bu yurttaki yaşayanların uğrayacakları en ufak bir haksızlıktan, hatta Bingöl dağlarının ıssız kuytularında nafakalarını bekleyen öksüzlerin gözyaşlarından siz sorumlusunuz." Mahmut Esat Bozkurt

Başlıca eserleri Lotus Davasında Türkiye-Fransa Müdafaları (1927)

Türk İhtilalinde Vatan Müdafası (1934)

Türk Köylü ve İşçilerinin Hakları (1939)

Devletlerarası Hak (1940)

Atatürk İhtilali (1940)

Aksak Timur'un Devlet Politikası (1943)

**Kaynak : NAİL TOPAL-Kuşadası Atatürkçü Aydınlatma Platformu
başkanı. Yazar-tarihçi**